

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму**

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ГУЛІНСЬКИЙ Олександр Володимирович

УДК 330:322.631.12

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА»**

076 «ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр», кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

О. В. Гулінський

Керівник роботи:

Валінкевич Н. В.

д.е.н., професор, завідувач

кафедри економіки,

підприємництва та туризму

Житомир – 2023

АНОТАЦІЯ

Гулінський О. В. «Інвестиційне забезпечення економічного розвитку підприємства» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля». – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

Обґрунтовано теоретико методичні та практичні підходи управління інвестиційним забезпеченням підприємств. Проаналізовано економіко-господарське середовище підприємства з визначенням перспектив його економічного зростання. Досліджено існуючий стан інвестиційного забезпечення підприємства. Запропоновано та обґрунтовано ефективність інвестиційного проекту щодо умов горизонтальної диверсифікації виробничо-господарської системи підприємства.

Ключові слова: управління, розвиток, інвестицій, проект, забезпечення, обґрунтування, підприємство, інвестування, аналіз, умови.

ANNOTATION

Gulinskyi O. V. «Investment support for the economic development of the enterprise» – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 076 «Entrepreneurship and trade». – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The theoretical, methodical and practical approaches to managing investment support for enterprises are substantiated. The economic and economic environment of the enterprise was analyzed with the determination of the prospects for its economic growth. The existing state of the enterprise's investment security was studied. The effectiveness of the investment project regarding the conditions of horizontal diversification of the production and economic system of the enterprise is proposed and substantiated.

Key words: management, development, investment, project, provision, rationale, enterprise, investment, analysis, conditions.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Розділ 1. Теоретико-методичні засади інвестиційного забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств.....	6
1.1. Обґрунтування джерел та системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.....	6
1.2. Обґрунтування принципів формування ефективної системи інвестиційного забезпечення підприємств.....	7
1.3. Методичні основи інвестиційного забезпечення ресурсної та інфраструктурної системи підприємства.....	8
Висновки до розділу 1.....	10
Розділ 2. Аналіз господарського середовища СВК «Ружинський» Бердичівського району та умов його інвестиційного забезпечення в перспективі економічного зростання.....	11
2.1. Аналіз виробничої системи підприємства та умов її забезпечення..	11
2.2. Аналіз впливів зовнішнього середовища та ефективності економіко-господарської діяльності підприємства.....	13
2.3. Аналіз рівня ефективності фінансового забезпечення та ліквідності підприємства.....	16
Висновки до розділу 2.....	19
Розділ 3. Обґрунтування умов інвестиційного забезпечення економічного зростання СВК «Ружинський» Бердичівського району в перспективному господарському періоді.....	20
3.1. Обґрунтування вхідних умов інвестиційного проекту щодо вдосконалення виробничої системи кооперативу.....	20
3.2. Обґрунтування ефективності інвестиційного проекту щодо вдосконалення виробничої системи кооперативу.....	22
Висновки до розділу 3.....	24
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	28
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективність діяльності підприємств та рівень їх економічного зростання безпосередньо залежать від раціонального управління інвестиційним забезпеченням, умовами його залучення та використання. В сучасному господарському середовищі інвестиційні ресурси підприємства піддаються впливам груп ризиків, з позиції та можливостей втрати інвестованих капіталів при виборі сфер їх використання. Саме тому раціональне та ефективне управління наявними капіталами підприємств, дає можливість суттєво збільшити рівень ефективності економіко-господарського середовища об'єктів інвестування що виявляється в набутті суттєвих конкурентних переваг та створює перспективи їх економічного зростання. Важливість інвестиційного забезпечення підприємств суттєво зростає в умовах перебудови економіки на військовий тип функціонування, з позиції умов його залучення та використання.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційного дослідження є обґрунтування управління інвестиційним забезпеченням підприємства в перспективі їх економічного розвитку. Завдання дослідження: теоретико-методичне обґрунтування умов та форм використання інвестиційного забезпечення підприємств; узагальнення та систематизація системи інвестування підприємств; проведення аналізу економіко-господарського та фінансового забезпечення діяльності підприємств; аналіз стану, умов та перспектив інвестиційного забезпечення підприємства; розробка проектної пропозиції умов інвестиційного забезпечення підприємства з визначенням вхідних ресурсів та галузевої належності їх використання; обґрунтування умов ефективності та доцільності проекту інвестиційного забезпечення підприємства; доведення доцільності використання запропонованого інвестиційного проекту.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретико-прикладні та методичні основи інвестиційного забезпечення економічного розвитку підприємства. Об'єктом дослідження є інвестиційне забезпечення ефективного економічного розвитку СВК «Ружинський» Бердичівського району Житомирської області.

Методи дослідження. В основі системи досягнення мети кваліфікаційного дослідження використано монографічний метод дослідження, що дало змогу узагальнити предмет роботи та отримати дієві результати. При використанні методу індукції та дедукції було встановлено види впливів економічного характеру на ефективність інвестиційного забезпечення підприємства; використання методу аналізу та синтезу дало змогу провести ґрунтовний аналіз економіко-господарського середовища підприємства. Використання статистико-економічного методу дало змогу встановити відповідність та тісноту зв'язків між досліджуваними величинами. Використання методу аналогій дало змогу відокремити та охарактеризувати позитивні і негативні чинники впливу на ефективність інвестиційного забезпечення підприємств. Використання методів проектування та економічного моделювання дало змогу обґрунтувати інвестиційний проект підприємства та довести його ефективність в перспективному періоді господарювання.

Перелік публікацій автора за темою дослідження: Ходаківський В. М., Гулінський О. В., Гірман Д. В., Хижко А. В. Обґрунтування умов та ризиків інвестиційного забезпечення аграрних підприємницьких структур в сучасному господарському середовищі. *Інвестиції: практика та досвід*. ТОВ «ДКС Центр». Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2023. № 22. С. 139-146. (дата звернення 05.12.2023; DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.22>; Index Copernicus; Google Academy; WorldCat; Crossref).

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати проектного обґрунтування умов залучення та використання інвестиційних ресурсів підприємства є основою для суттєвого зростання рівня ефективності економіко-господарського середовища підприємства та можуть бути використані в господарській діяльності аналогічно-типових виробництв.

Структура та обсяг роботи. Структура кваліфікаційного дослідження: анотація, зміст, вступ, 3 розділи, висновки та пропозиції, список використаної літератури та додатки; розміщена на 32 арк. А 4 та виконана в текст. редакторі Word 2016 (містить 4 таблиці, 17 рисунків, 13 додатків, 40 літ. джерел).

Розділ 1. Теоретико-методичні засади інвестиційного забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств.

1.1. Обґрунтування джерел та системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Система інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств є досить складним процесом та реалізується комплексно. У відповідності до рівня управління інвестиційним забезпеченням сільськогосподарських підприємств виділяють (дод. А, рис. 1.1) наступні етапи: формування інвестиційної програми – передбачає комплекс системних дій щодо аргументації умов залучення та використання інвестицій з запланованим рівнем ефективності; створення організаційно-економічних передумов процесу інвестування – визначається комплексом впровадження та взаємодії різних структурних підрозділів підприємств; дослідження можливих напрямів реалізації інвестицій – розробляється варіантність в використанні інвестиційного ресурсу; реалізація інвестиційної програми – покладається на функціональні умови забезпечення та дієву систему управління і контролю. При врахуванні зазначених етапів формується комплексна оцінка реалізованих інвестиційних планів та закладаються основи її системного виявлення.

Важливого значення в процесі формування системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств приділяють джерелам та умовам формування інвестиційних ресурсів підприємств (дод. Б, рис. 1.2). Перевага надається внутрішньому інвестиційному забезпеченню, за рахунок використання нерозподіленого прибутку підприємства, амортизаційних відрахувань, статутного капіталу, резервного капіталу, інноваційних фондів та коштів цільового інвестування, страхових надходжень, прибутку, грошових нагромаджень та заощаджень фізичних (юридичних) осіб. Важливого значення в внутрішньому інвестиційному забезпеченні надають кредиторській заборгованості, котра знаходиться постійно в обороті. Використання зовнішніх інструментів інвестиційного забезпечення вважається борговим ресурсом, з позиції кошторисного його залучення та утворення боргових зобов'язань перед

суб'єктами інвестиційного процесу для сільськогосподарських підприємств. До зовнішніх джерел інвестиційного забезпечення відносять: боргове фінансування – кредити комерційних та державних установ, факторинг, форфейтинг, інвестиційний податковий кредит; оренда – інвестиційний лізинг, інвестиційний селінг; акціонування – емісія акцій, пайові внески, прямі іноземні інвестиції, інвестиційні сертифікати; цільове фінансування – дотації, субвенції, спонсорство, донорство, гранти, асигнування. Найбільш кошторисним варіантом інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємства вважаємо використання позикових інвестиційних ресурсів, короткотривалого періоду використання [14].

1.2. Обґрунтування принципів формування ефективної системи інвестиційного забезпечення підприємств.

З метою розбудови та використання ефективної системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств слід обов'язково дотримуватися комплексу принципів її формування (дод В, рис. 1.3). Основними з яких є: інноваційність – проведення процесів інвестування при використанні передових технологій, технічного забезпечення та дієвих інтелектуальних цінностей; адаптивність – швидке пристосування до мінливих умов зовнішнього господарського середовища; комплексність – розбудова інвестиційного процесу з залученням всіх сфер та галузей діяльності підприємства; об'єктивність – чіткість в спрямуванні процесу інвестиційного забезпечення; економічність – раціоналізація витратної частини інвестування в порівнянні з основними групами конкурентів; ризиковість – залучення прогресивних систем оцінки ризиків реалізації інвестиційних проектів, сфер їх впливу та доцільності в оцінці; системність – належність в реалізації до прогресивних методологій інвестиційного забезпечення підприємств, та адаптації в їх господарську систему; безперервності (циклічності) – застосування умов розширеного реінвестування та при використанні діючих інвестиційних проектів, в т.ч. неспоріднених виробництв. Суттєво впливають

на зростання рівня якості та ефективності використання інвестиційних ресурсів наступні групи принципів інвестування: оптимального комбінування ресурсів; пріоритетності вибору за умовами ефективності; взаємоузгодженості планів; збалансованості інтересів; раціональності витрат ресурсів; адаптації витрат; зворотності системних зв'язків; різноплановості реалізації.

Методична платформа системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств враховує специфічні принципи інвестування аграрного забезпечення, та створює передумови для вияву процесів ресурсної циркулярності галузевого виробництва (дод. Г, рис. 1.4). В поєднанні з інвестиційним менеджментом, інноваційними інструментами та мотиваційними механізмами, – система інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств реалізуються за наступним алгоритмом: визначення цілей та завдань інвестиційного забезпечення; моніторингу впливів зовнішнього та внутрішнього господарського середовища; визначення механізму та напрямів досягнення інвестиційних цілей і формування інвестиційних програм; визначення джерел фінансування; формування альтернативних проектів та сценаріїв; ідентифікації ризиків та програмних компонентів їх мінімізації; розрахунок ефективності альтернативних інвестиційних проектів та їх вибору; обґрунтування, аналізу та оцінки ефективності системи інвестиційного забезпечення; реалізація обраного інвестиційного проекту при використанні інструментів контролю та корегування [20; 31].

1.3. Методичні основи інвестиційного забезпечення ресурсної та інфраструктурної системи підприємства.

Ступінь та міра ефективності реалізації інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств корелює з системою управління їх ресурсним забезпеченням у межах внутрішнього господарського середовища. Процес ресурсного забезпечення сфери інвестування сільськогосподарського виробництва реалізується у формі капіталізації, шляхом збільшення або

зменшення рівня грошових потоків за окремими стадіями реалізації інвестиційного проекту (дод. Д, рис. 1.5). Збільшення рівня грошового забезпечення інвестиційного проекту, без залучення додаткового фінансування реалізується за рахунок: мобілізації прихованих резервів; використання зворотного лізингу; здачі в оренду основних фондів; зменшення частки низько ліквідних оборотних засобів; реалізації низькорентабельних виробництв; рефінансування дебіторської заборгованості [7].

Активізація процесів інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств на умовах зростання рівня їх економічного розвитку, реалізується через виконання низки завдань: технічного переоснащення виробництв; налагодженням зв'язків та співпраці з вітчизняними і іноземними інвесторами; підготовки висококваліфікованих кадрів виробничих систем підприємств; укладання угод з державними та міжнародними інвестиційними фондами; використання вигідних аспектів систем кооперування та кластеризації. В процесі активізації інвестиційної діяльності досягаються цілі: створення економічних платформ для діяльності інвесторів; зростання рівня інвестиційного забезпечення реалізації пріоритетних виробництв; вдосконалення рівня нормативно-правового забезпечення процесу інвестування; раціоналізація та лібералізація ринку інвестиційних ресурсів; формування змістовних іміджевих характеристик інвестиційного спрямування окремих регіонів або територіальних громад.

Ринкова інфраструктура ефективного інвестиційного забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств суттєво відрізняється від типових виробництв народногосподарського комплексу країни, та враховує умови функціонального вияву нетипових елементів та зв'язків. В інфраструктурі забезпечення умов споживання товарної продукції виділяємо: населення; підприємства галузі харчування; переробні підприємства; підприємства оптової та роздрібної мережі (дод. Є, рис. 1.6). В інфраструктурі забезпечення умов виробництва: сільськогосподарські підприємства за галузевою спрямованістю виробництва; особисті селянські

господарства; структури імпорту сільськогосподарської продукції. В інфраструктурі торгових відносин: фондові ринки; ринок земельних ресурсів; агроторгові дома; сільськогосподарські кооперативи (об'єднання); оптові ринки; аукціони. Основними елементами інфраструктури інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, є належне функціонування наступних складових процесного забезпечення: інформаційно-консультативних центрів; венчурних компаній; технопарків; технополісів; науково-дослідних центрів; бізнес-інкубаторів. Обов'язковою умовою ефективного функціонування ринкової інфраструктури інвестиційного забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств є не лише наявність вище зазначених її елементів, а їх системність та узгодженість в функціонуванні, що реалізується на державному рівні за рахунок розбудови комплексної стратегії інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки країни.

Висновки до розділу 1.

Існуючі теоретико-прикладні та методологічні основи ефективного інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, покладаються на реалізацію умов отримання високого рівня прибутку за результатами ведення умов аграрного виробництва. В незалежності від джерел інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, суб'єкти процесу інвестування намагаються отримати максимальні ефекти економічного, соціального та екологічного спрямування, при зменшенні рівня матеріально-технічного забезпечення виробництва в перспективі набуття суттєвих конкурентних переваг. Саме тому процеси ефективного інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств є досить важливою функціональною складовою їх економічного розвитку. Систематизація та узагальнення усталених принципів інвестування аграрного сектору економіки країни вказують на доречність розвитку їх існуючого інфраструктурного забезпечення, зміни підходів в системі залучення інвестицій та раціоналізації умов їх ефективного використання.

**Розділ 2. Аналіз господарського середовища СВК «Ружинський»
Бердичівського району та умов його інвестиційного забезпечення
в перспективі економічного зростання.**

2.1. Аналіз виробничої системи підприємства та умов її забезпечення.

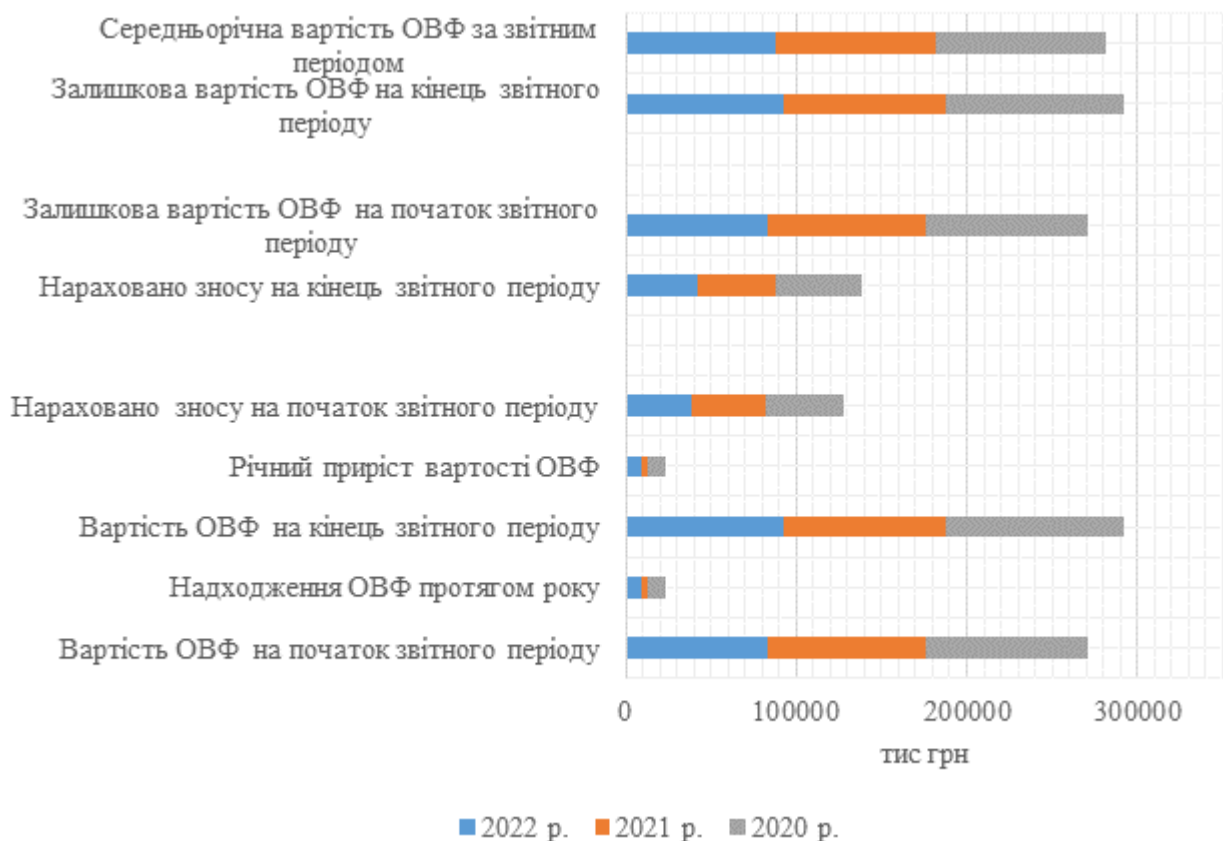
За складом та структурою товарної продукції в 2020-2022 р. виділяємо його спеціалізацію (дод. Ж, рис. 2.1; дод. Й, рис. 2.2): в кількісному вираженні товарна реалізація галузі рослинництва складає 57217,7 тис грн; товарна реалізація галузі тваринництва складає 39716,7 тис грн.; послуги надані кооперативом складають 33,7 тис грн. Рушійною основою виробничої системи кооперативу є рівень, умови та динаміка надходження капіталу, в процесі використання основних виробничих засобів у відповідних господарських періодах 2020-2022 рр., при врахуванні умов використання нерозподіленого прибутку (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Структура вартості капіталу та динаміки його зміни в СВК «Ружинський» Бердичівського району (2020-2022 рр.)

Джерело: розраховано за даними річних звітів СВК «Ружинський» (2020-2022 рр.).

В 2022 р. до порівняння 2020 р. вартість статутного капіталу підприємства зросла на 660,0 тис грн (63,9 %) та склала 1693,0 тис грн. Незмінною залишається вартість пайового капіталу в господарському періоді 2020-2022 рр. та складає 4000,0 тис грн. Вартість додаткового капіталу в 2022 р. зросла на 27,5 % у порівнянні з 2020 р. та склала 32152,0 тис грн. Вартість резервного капіталу в 2022 р. зросла на 22,1 тис грн в порівнянні з 2020 р. та склала 12589,0 тис грн. Натомість в 2022 р. вартість нерозподіленого прибутку склала 4856,0 тис грн, в порівнянні з 2020 р., при абсолютному його зменшенні на 60,1 % та вартості 12144,0 тис грн. Загальна вартість капіталу кооперативу в 2022 р. до 2020 р. зросла на 4,9 % до рівня 55290,0 млн грн. Ефективність використання капіталу СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр., при виявленні міри його оновлення зазначено на рис. 2.4.

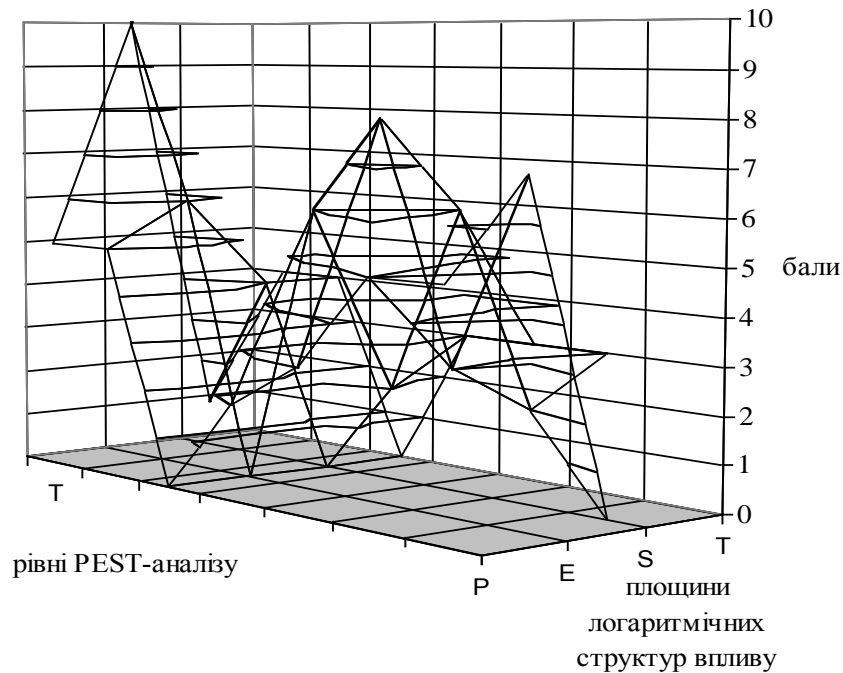
Рис. 2.4. Структура та динаміка вартості основних виробничих фондів СВК «Ружинський» Бердичівського району (2020-2022 рр.).

Джерело: розраховано за даними річних звітів СВК «Ружинський» (2020-2022 рр.).

В 2022 р. до порівняння 2020 р. вартість основних виробничих фондів СВК «Ружинський» на 13,9 % що в вартісному виразі склало 94691,5 тис грн. Річний приріст вартості основних виробничих фондів в 2022 р. склав 10463,0 тис грн що на 762,7 тис грн більше показника 2020 р. Нарахований рівень зносу СВК «Ружинський» в 2022 р. в зрівнянні з 2020 р. збільшився на 17,5 % до показника 50121,1 тис грн. Середньорічна вартість основних виробничих фондів кооперативу в 2022 р. до рівня 2020 р. зросла на 13,6 % до рівня показника 99887,8 тис грн.

2.2. Аналіз впливів зовнішнього середовища та ефективності економіко-господарської діяльності підприємства.

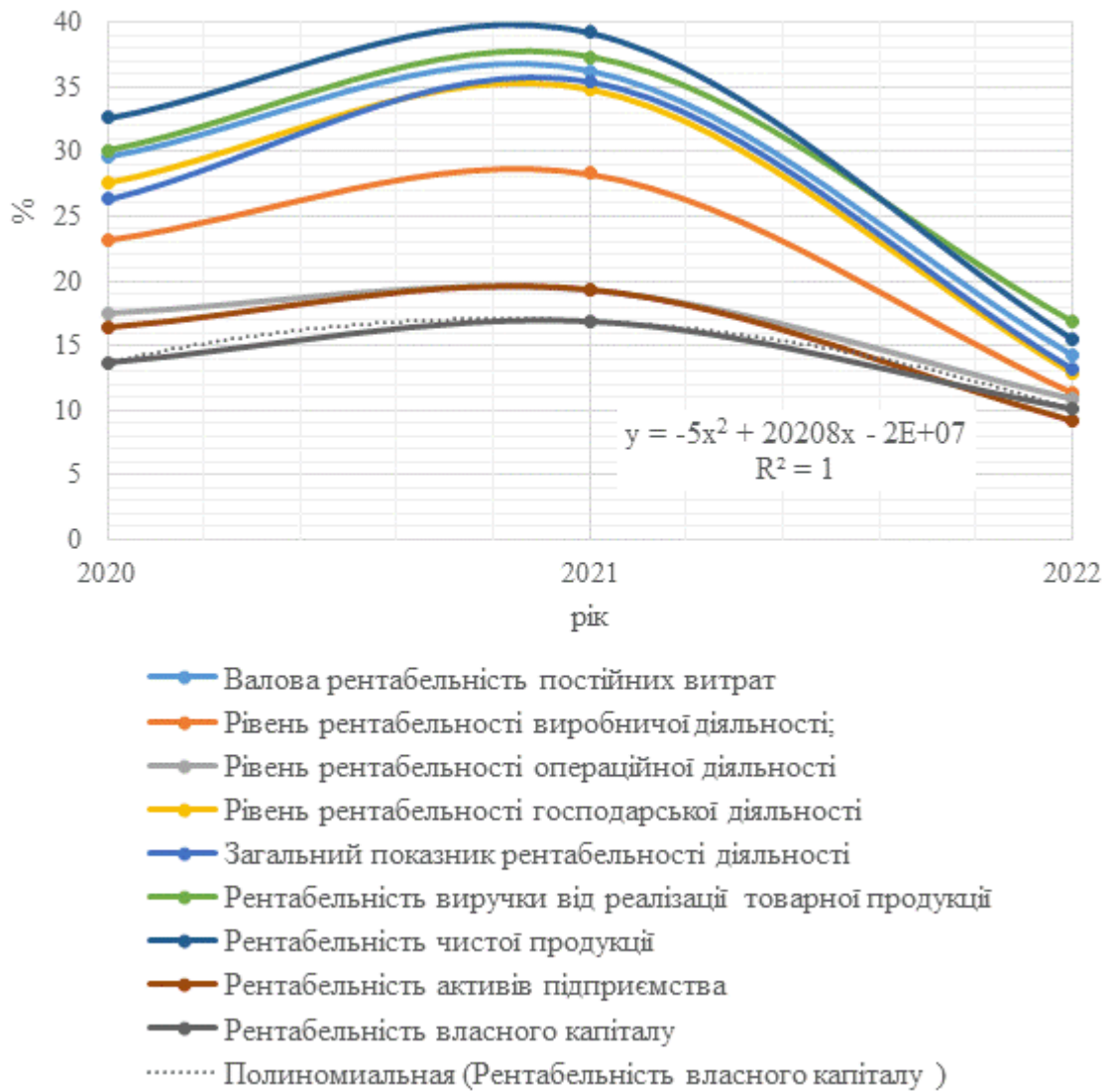
При використанні експертного методу бальних оцінок умов діяльності зовнішнього господарського середовища СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр., пропонуємо згрупувати чинники зовнішнього впливу за наступними групами: політичними, економічними, соціальними та технологічними (дод. К, табл. 2.1). В основі аспектів впливу зовнішнього середовища за технологічними виявами виділяємо: швидкість зношування основних засобів виробництва при темпах їх оновлення; рівень технологічного розвитку галузі; рівень державної підтримки в системі науково-дослідних та конструкторських розробок; впровадження інновацій; зниження рівня використання матеріально-технічних ресурсів, при впровадженні використання альтернативних джерел енергії. При впливах економічних складових: рівень економічного зростання; зниження цінових диспаритетів; зниження впливу та рівня інфляції; кредитно-грошове та фінансове забезпечення виробничо- господарської діяльності кооперативу. В системі політичних впливів: фіскальна політика; трудове законодавство; рівень державного втручання в сфери та умови ведення аграрного бізнесу; політика захисту вітчизняного аграрного виробника. В системі соціальних впливів: рівень доходів населення з позиції їх купівельної спроможності; перспективи розвитку демографічних станів; системи розподілу доходів. Зазначені групи віднесено до гістограмної моделі залежностей (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Гістограмна модель залежностей впливів зовнішнього середовища на умови ефективності діяльності СВК «Ружинський» Бердичівського району (2020-2022 рр.).

Джерело: власні дослідження автора при використанні методики [14].

В 2022 р. до порівняння 2020 р. загальний показник рівня рентабельності СВК «Ружинський» знизився на 49,8 % до рівня 13,2 %, – в порівнянні з рівнем показника 2021 р. при його значенні 35,4 % (рис. 2.6). Рівень рентабельності чистої продукції кооперативу в 2022 р. до 2020 р. знизилася в 2,1 раза до рівня 15,5 %; рівень рентабельності активів кооперативу знизився в 2020 р. до 2022 р. на 43,9 % до показника 9,2 %; рівень рентабельності власного капіталу в 2020 р. до 2020 р. знизився на 26,3 % до рівня 10,1 %. Рівень рентабельності постійних витрат в 2022 р. до 2020 р. знизився в 2,1 раза до показника 14,3 %; рівень рентабельності виробничої системи кооперативу в 2022 до 2020 р. знизився в 2 раза до значення 14,3 %; рівень рентабельності операційної діяльності кооперативу в 2022 р. до 2020 р. знизився на 38,3 % до значення показника 10,8 %; з перспективою зниження вказаних рівнів в майбутньому.

Рис. 2.6. Рівень та динаміка рентабельності економіко-господарського середовища при поліноміальному вирівнюванню показників СВК «Ружинський» Бердичівського району (2020-2022 рр.).

Джерело: розраховано за даними річних звітів СВК «Ружинський» (2020-2022 рр.).

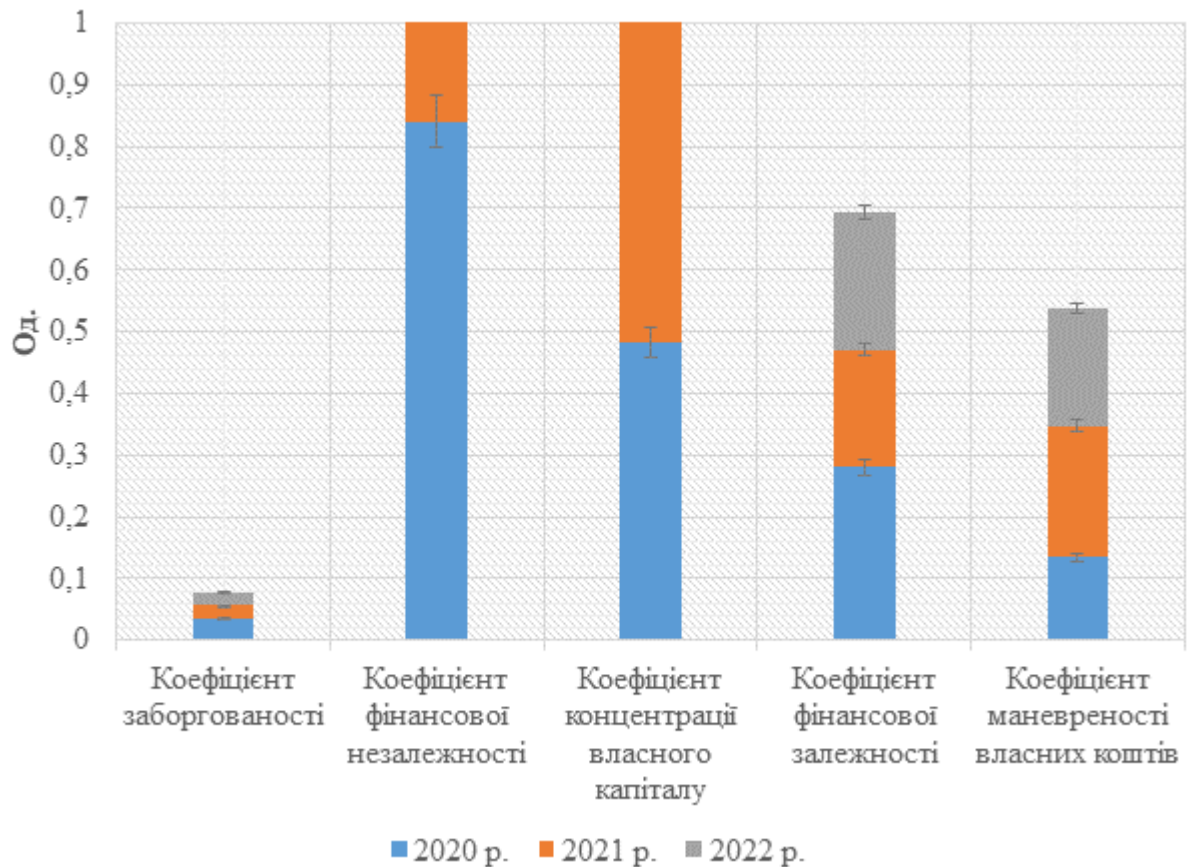
За результатами проведеного аналізу та в поєднанні отриманих результатів з впливами чинників зовнішнього середовища СВК «Ружинський» в 2020-2022 рр. сформовано SWOT-оцінку в виразі проблем та перспектив діяльності кооперативу (дод. Л, табл. 2.2). До сильних сторін економіко-господарського середовища СВК «Ружинський» відносимо: дієву систему транспортної інфраструктури; ефективний менеджмент; якість земельних угідь; високий рівень кваліфікації виробничого персоналу; висока якість продукції. До слабких сторін: недостатність рівня фінансового забезпечення економіко-

господарської діяльності підприємства; високий рівень зношення основних виробничих фондів; відсутність спеціалістів зі збуто товарної продукції. В поєднанні сильних сторін з можливостями кооперативу вбачається результат: суттєвого зростання рівня виробництва валової продукції; розширення товарного асортименту; створення власної збутової мережі, на основі розробки торгової марки; формування ефективної товарної політики в середньостроковій господарській альтернативі. В поєднанні слабких сторін з можливостями кооперативу вбачається необхідність в: модернізації основних засобів та впровадження інноваційних технологій виробництва; розгалуження каналів реалізації товарної продукції кооперативу; суттєве зростання ринкового сегменту реалізації продукції та валового доходу кооперативу.

2.3. Аналіз рівня ефективності фінансового забезпечення та ліквідності підприємства.

Ефективність фінансового забезпечення СВК «Ружинський» в 2022 р. до порівняння 2020 р. є дещо нижчою, з врахуванням суттєвого скорочення кількості товарного виробництва кооперативу (рис. 2.7). В 2022 р. до порівняння 2020 р. коефіцієнт заборгованості знизився на 33,4 % та в абсолютному значенні показника склав 0,022 од.; зріс рівень коефіцієнта фінансової незалежності на 6,7 % до показника 0,896 од.; зріс рівень коефіцієнта концентрації власного капіталу на 4,7 % до значення показника 0,504 од.; знизився рівень коефіцієнта фінансової залежності на 20,1 % до значення 0,224 од.; зріс рівень коефіцієнта маневреності власних коштів на 42,1 % до значення показника 0,191 од. Суттєво незначні зміни рівня величини показників фінансового забезпечення кооперативу, в 2022 р. до порівняння 2020 р., в повній мірі економічного значення, не висвітлюють суттєво негативні вияви в ефективності їх реалізації за рахунок: прискорених темпів знецінення (рівня інфляції) авансованого інвестиційного капіталу; суттєвого зростання рівня структури собівартості в загальній кількості валового виробництва кооперативу.

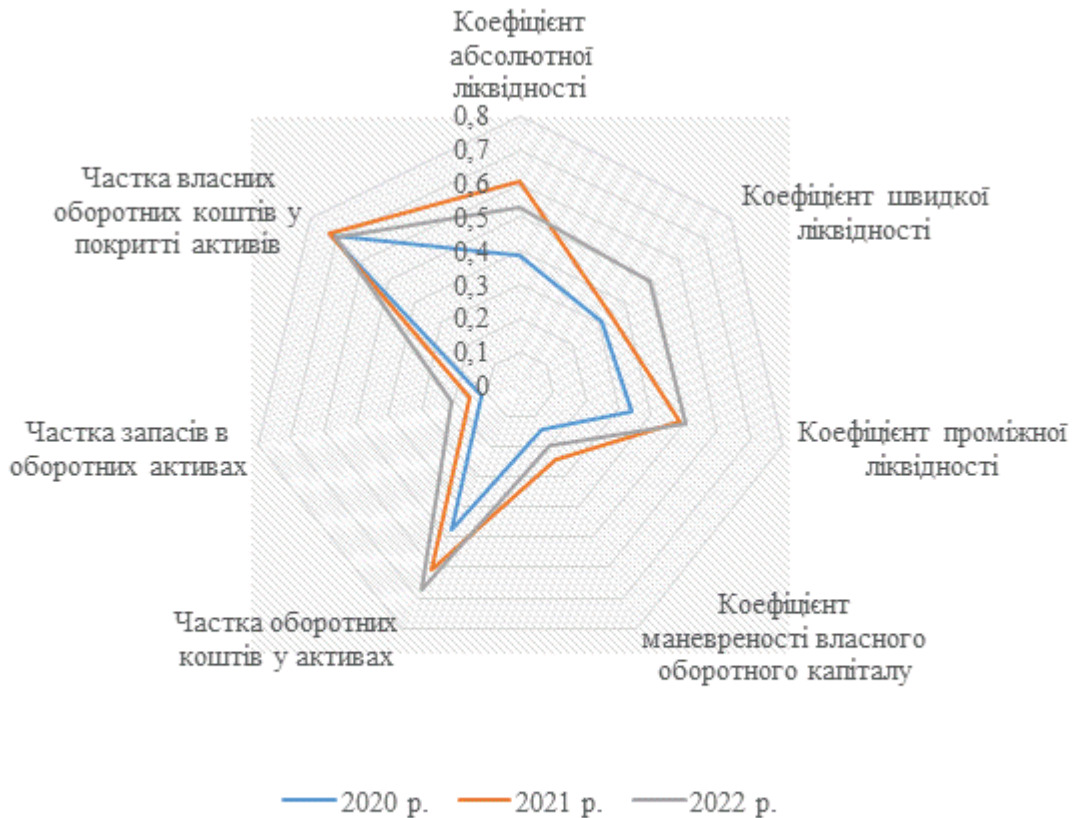

Рис. 2.7. Рівень та динаміка показників фінансового забезпечення економіко-господарського середовища СВК «Ружинський» Бердичівського району (2020-2022 рр.)

Джерело: розраховано за даними річних звітів СВК «Ружинський» (2020-2022 рр.).

В перспективах розширення процесів капіталізації СВК «Ружинський» та врахування динаміки його економічного зростання, важливо оцінити швидкість повернення витрачених інвестиційних ресурсів та умови ліквідності кооперативу. За результатами проведеного аналізу моделі кутової відносності векторів ліквідності та фінансової маневреності коштів СВК «Ружинський» за 2022 р. у відношенні до 2020 р. зазначимо (рис. 2.8): зростання рівня коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2022 р. до 2020 р. на 37,1 %; зростання рівня коефіцієнта швидкої ліквідності на 30,2 %; зростання рівня коефіцієнта проміжної ліквідності на 48,4 %; зростання рівня коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу на 38,5 % до абсолютного значення показника 0,198 од. в 2022 р.

Рис. 2.8. Модель кутової відносності векторів ліквідності та фінансової маневреності коштів СВК «Ружинський» Бердичівського району (2020-2022 рр.)

Джерело: розраховано за даними річних звітів СВК «Ружинський» (2020-2022 рр.).

Рівень частки оборотних коштів в 2022 р. до значення показника 2020 р. у активах СВК «Ружинський» зріс на 41,2 % та склав 0,671 од, що є досить високим рівнем з позиції функціональної належності оборотних коштів підприємства. Досить суттєво зріс рівень частки запасів в оборотних активах кооперативу в 2022 р. до порівняння 2020 р. на 72,2 % до значення показника 0,209 од. Негативною є динаміка зменшення рівня частки власних оборотних коштів у покритті активів кооперативу в 2022 р. до 2020 р. на 2,8 %.

Вагомим значенням в рівні та структурі інвестиційного забезпечення СВК «Ружинський» з позиції умов його економічного зростання протягом 2020-2022 рр. реалізувалися інвестиційні проекти, загальною вартістю 39,3 млн грн за наступними інвестиційними проектами: будівництва зернового елеватора,

при використанні альтернативних джерел енергетичного забезпечення діючих його потреб; придбання новітньої сільськогосподарської техніки та супутнього обладнання для її використання; реконструкція молочно-товарних ферм та доїльного комплексу «Westfalia»; зміна техніко-технологічних систем вирощування високорентабельних сільськогосподарських культур. Зазначені інвестиційні проекти реалізовувалися за наступним розподілом структури видового фінансування: 35,6 % – кредити комерційних банківських структур; 64,4 – фінансування з неподільного фонду кооперативу за рахунок суми нерозподіленого прибутку.

Висновки до розділу 2.

За результатами проведеного аналізу економіко-господарського середовища СВК «Ружинський» за 2020-2022 рр. зазначаємо суттєве скорочення рівня виробництва товарної продукції кооперативу в 2022 р. до порівняння з 2020 р. за рахунок: зростання вартості вхідного ресурсного забезпечення; зниження рівня закупівельних та оптових цін на товарну продукцію кооперативу; зростання рівня фіскального навантаження; суттєвого зростання рівня логістичних та маркетингових витрат кооперативу. Господарська спеціалізація кооперативу в більшій мірі виражається за рахунок вирощування високорентабельних сільськогосподарських культур; натомість галузь тваринництва в більшій мірі представлення виробництвом молока дійних тварин. Існуючі умови та альтернативи інвестиційного забезпечення кооперативу, в перспективах його економічного зростання, вказують на ефективність та доцільність діючих інвестиційних проектів в 2020-2022 рр., що значно впливає на рівень та умови формування прибутковості кооперативу при набутті суттєвих конкурентних переваг в ринковому сегменті господарювання. Низка впливів умов зовнішнього середовища СВК «Ружинський» створюють групи чинників вияву з високими рівнями ризику та мінливого реалізаційного характеру, що потребує скоординованої та раціонально-узгодженої системи реагування та їх попередження.

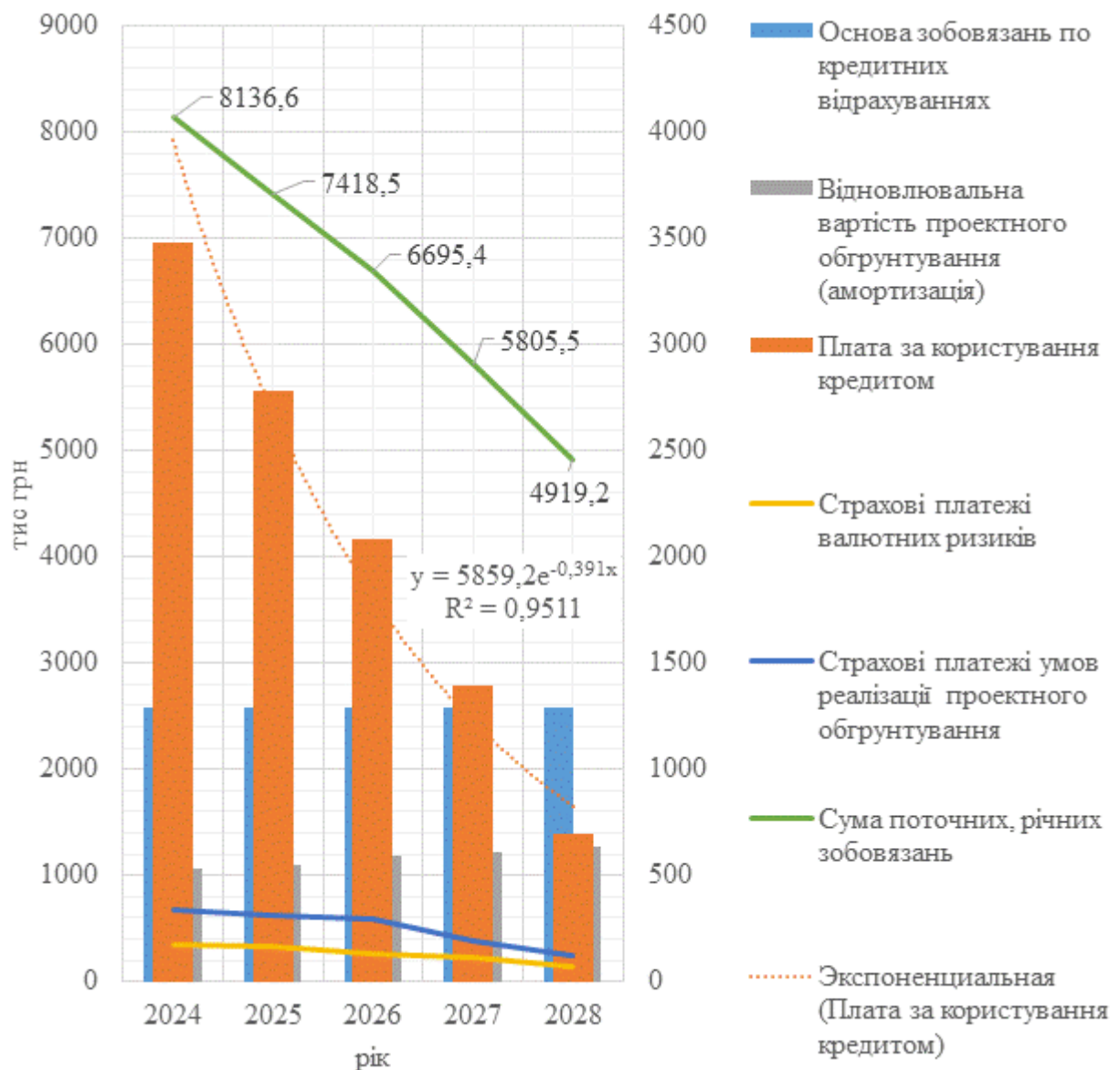
Розділ 3. Обґрунтування умов інвестиційного забезпечення економічного зростання СВК «Ружинський» Бердичівського району в перспективному господарському періоді.

3.1. Обґрунтування вхідних умов інвестиційного проекту щодо вдосконалення виробничої системи кооперативу.

Для реалізації умов інвестиційного забезпечення СВК «Ружинський» в перспективі його економічного зростання пропонуємо розширити виробничу систему галузі молочного скотарства кооперативу, з позиції умов горизонтальної диверсифікації, та виконання наступних господарських операцій: охолодження та пастеризації молока дійних корів; фасування молочної продукції; доставки та реалізації виробленої молочно-товарної продукції. В перспективному господарському періоді 2024-2028 рр., для реалізації зазначеної пропозиції пропонуємо розробити та обґрунтувати вхідні основи інвестиційного проектування.

Наведений перелік техніко-технологічного забезпечення інвестиційного проектування дасть змогу зменшити рівень участі торгово-посередницької складової в господарських відносин кооперативу, зменшити рівень товарного диспаритету та отримати додатковий інвестиційний прибуток з досягненням умов економічного зростання (дод. М, табл. 3.1). Загальна вартість проектного обґрунтування складатиме 11708,0 тис грн за наступними елементами витрат: придбання фасувальної системної лінії МІЛПАК 6000 – 2086,5 тис грн; лінійної лінії розливу «FILLING PET» – 1952,3 тис грн; етикетувального апарату «SLEEVE» – 1522,4 тис грн; системи комплексної мийки ZOFIRA – 507,7 тис грн; охолоджувального комплексу SUBZERO – 773,0 тис грн; автомобіля рефрижератора DAF XF-105 – 2194,6 тис грн. В комплекс проектного інвестиційного обґрунтування передбачено витрати: переобладнання виробничого приміщення – 1470,4 тис грн; пуско-налагоджувальні роботи – 456,5 тис грн; навчання та перекваліфікація персоналу – 144,1 тис грн; додаткові витрати (страхування ризиків) – 600,6 тис грн. Фінансове забезпечення проектного інвестиційного обґрунтування (покриття),

пропонуємо реалізувати за рахунок залучення запозиченого ресурсу у вигляді кредиту комерційного банку строком на 5 господарських періодів, з річною ставкою кредитування – 27,5 % та з можливістю його дострокового покриття (рис. 3.1). Часткове покриття кредитного запозичення пропонуємо реалізувати з рахунок державних асигнувань при участі в регіональних програмах розвитку середнього бізнесу.

Рис. 3.1. Обґрунтування умов фінансового забезпечення інвестиційного проекту щодо виробництва та реалізації товарної продукції СВК «Ружинський» Бердичівського району в перспективному господарському періоді 2024-2028 рр.

Джерело: власні дослідження автора.

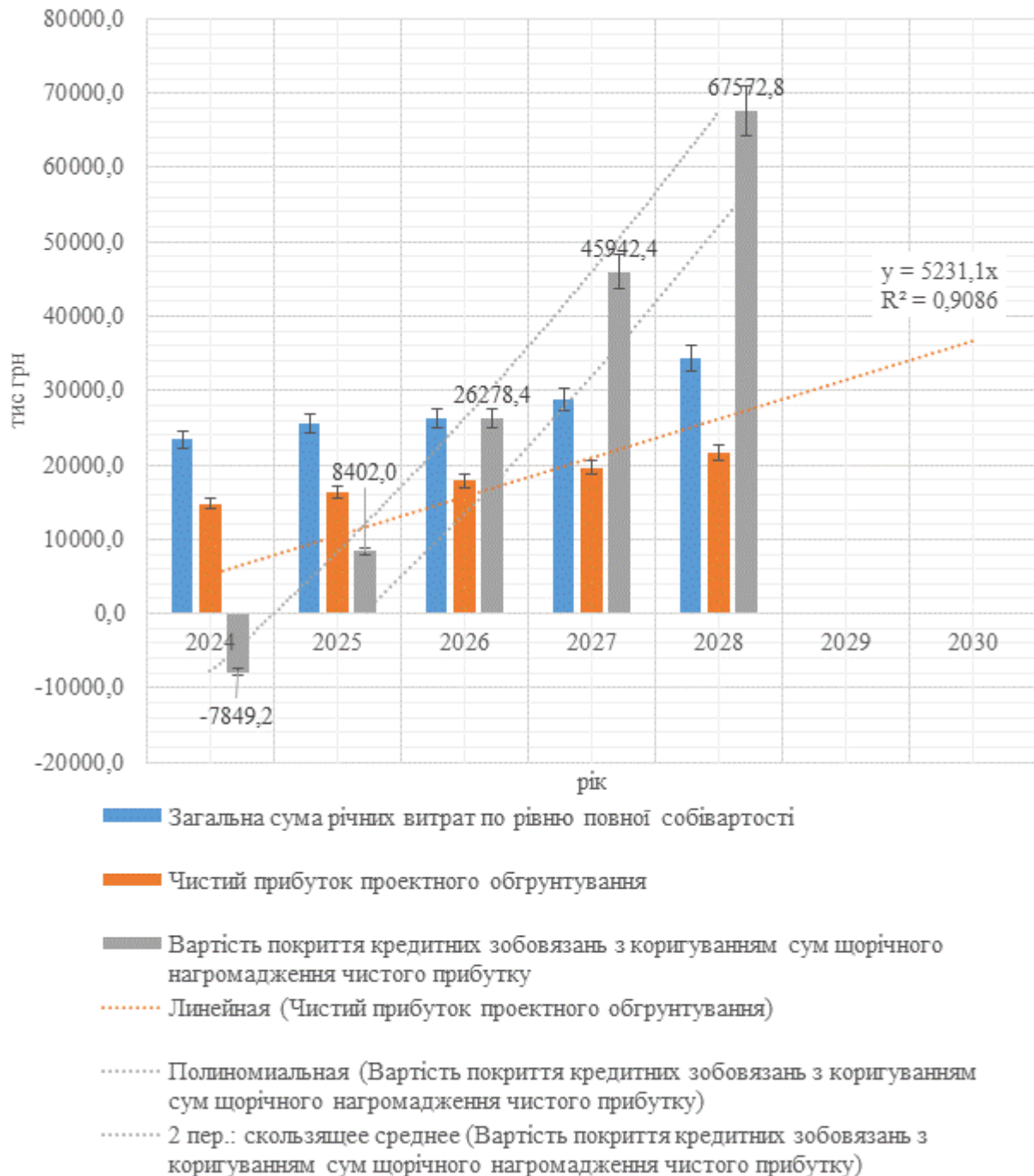
Загальна сума вартості використання кредитного ресурсу (відсоткова ставка) протягом всього періоду реалізації інвестиційного проекту 2024-2028 рр. складатиме 10431,8 тис грн; амортизаційні відрахування за інвестиційним проектом – 5840,3 тис грн; сума страхових платежів валютних ризиків при зростанні рівня інфляції – 2507,8 тис грн; страхові відшкодування умов реалізації інвестиційного проекту в системі подолання ризиків господарського характеру – 32975,2 тис грн. В розрізі господарських періодів реалізації інвестиційного проекту суми фінансових витрат складатимуть: 2024 р. – 8136,6 тис грн; 2025 р. – 7418,5 тис грн; 2026 р. – 6695,4 тис грн; 2027 р. – 5805,5 тис грн; 2028 р. – 4919,2 тис грн. Загальна вартість витратної частини інвестиційного проекту складатиме 69950,6 тис грн.

3.2. Обґрунтування ефективності інвестиційного проекту щодо вдосконалення виробничої системи кооперативу.

Умовами успішної реалізації запропонованого проектного обґрунтування вважаємо за доцільне реалізувати 33,7 % виробленої товарної продукції молока дійних корів, що від загальної щодобової його кількості складатиме 2300 кг. Вартість реалізації 1 кг. з врахуванням торгової надбавки роздрібною мережею складатиме 35,5 грн. Зазначений ціновий еквівалент є досить конкурентоспроможним вираженням, на ряду з існуючими групами конкурентів, що створює передумови для якісної реалізації маркетингової складової інвестиційного проекту.

Реалізація інвестиційного проекту покладається на проведення низки технологічних операцій в подовженні циклу виробництва вказаної товарної продукції, з залученням 4 працівників виробництва (з діючого складу, при використанні навчання та перепідготовки працівників); 1 працівника – системи реалізації товарної продукції. Реалізація товарної продукції відбуватиметься на місцевому та регіональному ринках з радіусом охоплення їх сегментації на рівні 300 км. Рівень та структура витратно-дохідної частини інвестиційного проектного обґрунтування кооперативу та динаміки його ефективності

зазначено в дод. Н, рис. 3.2; рис. 3.3. Повна виробнича собівартість товарної продукції за проектним обґрунтуванням 2024-2028 рр. складатиме 72429,0 тис грн; рівень валового доходу – 251761,3 тис грн.

Рис. 3.3. Динаміка ефективності та окупності витрат проектного інвестиційного обґрунтування СВК «Ружинський» Бердичівського району в перспективному господарському періоді 2024-2028 рр.

Джерело: власні дослідження автора.

За дохідно-витратною частиною інвестиційного проекту протягом 2024-2028 рр.: відрахування податку на прибуток – 50352,3 тис грн; інфляційні втрати – 27942,2 тис грн; валовий прибуток – 128980,0 тис грн; вартість доходу від поліпшення якісних характеристик товарної продукції – 6721,2 тис грн; сукупний господарський ефект – 107759,1 тис грн. В розрізі періодів реалізації інвестиційного проекту за рівнем господарського ефекту: 2024 р. – 17650,7 тис грн; 2025 р. – 19415,7 тис грн; 2026 р. – 21357, тис грн; 2027 р. – 23493,0 тис грн; 2028 р. – 25842,3 тис грн. Загальна вартість дохідної частини інвестиційного проекту – 258482,5 тис грн; загальна вартість витратної частини інвестиційного проекту – 100371,2 тис грн. Рівень рентабельності інвестиційного проекту в 2024-2028 рр. реалізації – 92,3 %. Термін окупності інвестиційного проекту за оптимістичним сценарієм – 1,7 років (3 квартал 2025 р.); за песимістичним сценарієм – 2,8 років (3 квартал 2026 р.).

Висновки до розділу 3.

Обґрунтування рівня та умов інвестиційного забезпечення економічного зростання СВК «Ружинський» в перспективному господарському періоді 2024-2028 рр. доводить його ефективність та вказує на необхідність використання умов горизонтальної диверсифікації функціонуючих галузевих виробництв. Оптимізація економіко-господарського середовища СВК «Ружинський» в перспективі економічного зростання кооперативу, має відбуватися на інноваційній основі при дотриманні принципів зниження рівня витрат енергетичних та матеріальних ресурсів. В процесі реалізації інвестиційного проекту слід приділити увагу функціональності управління та системам контролю щодо реалізації планових характеристик, попереджувати ризики поточного характеру виявлення та мінімізувати негативні дії впливу зовнішнього господарського середовища в середньостроковій альтернативі. В підтвердження доцільності використання інвестиційного проекту, вказуємо на високий рівень показника рентабельності та відносно недовгого терміну його окупності, що мінімізує рівень інфляційних втрат.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

До зовнішніх джерел інвестиційного забезпечення відносять: боргове фінансування – кредити комерційних та державних установ, факторинг, форфейтинг, інвестиційний податковий кредит; оренда – інвестиційний лізинг, інвестиційний селінг; акціонування – емісія акцій, пайові внески, прямі іноземні інвестиції, інвестиційні сертифікати; цільове фінансування – дотації, субвенції, спонсорство, донорство, гранти, асигнування. Найбільш кошторисним варіантом інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємства вважаємо використання позикових інвестиційних ресурсів, короткотривалого періоду використання.

Обов'язковою умовою ефективного функціонування ринкової інфраструктури інвестиційного забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств є не лише наявність вище зазначених її елементів, а їх системність та узгодженість в функціонуванні, що реалізується на державному рівні за рахунок розбудови комплексної стратегії інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки країни.

В 2022 р. до порівняння 2020 р. вартість статутного капіталу підприємства зросла на 660,0 тис грн (63,9 %) та склала 1693,0 тис грн. Незмінною залишається вартість пайового капіталу в господарському періоді 2020-2022 рр. та складає 4000,0 тис грн. Вартість додаткового капіталу в 2022 р. зросла на 27,5 % у порівнянні з 2020 р. та склала 32152,0 тис грн. Вартість резервного капіталу в 2022 р. зросла на 22,1 тис грн в порівнянні з 2020 р. та склала 12589,0 тис грн. Натомість в 2022 р. вартість нерозподіленого прибутку склала 4856,0 тис грн, в порівнянні з 2020 р., при абсолютному його зменшенні на 60,1 % та вартості 12144,0 тис грн. Загальна вартість капіталу кооперативу в 2022 р. до 2020 р. зросла на 4,9 % до рівня 55290,0 млн грн.

В 2022 р. до порівняння 2020 р. загальний показник рівня рентабельності СВК «Ружинський» знизився на 49,8 % до рівня 13,2 %, – в порівнянні з рівнем показника 2021 р. при його значенні 35,4 % (рис. 2.6). Рівень рентабельності чистої продукції кооперативу в 2022 р. до 2020 р. знизилася в 2,1 раза до рівня

15,5 %; рівень рентабельності активів кооперативу знизився в 2020 р. до 2022 р. на 43,9 % до показника 9,2 %; рівень рентабельності власного капіталу в 2020 р. до 2020 р. знизився на 26,3 % до рівня 10,1 %. Рівень рентабельності постійних витрат в 2022 р. до 2020 р. знизився в 2,1 раза до показника 14,3 %; рівень рентабельності виробничої системи кооперативу в 2022 до 2020 р. знизився в 2 раза до значення 14,3 %; рівень рентабельності операційної діяльності кооперативу в 2022 р. до 2020 р. знизився на 38,3 % до значення показника 10,8 %; з перспективою зниження вказаних рівнів в майбутньому.

В перспективах розширення процесів капіталізації СВК «Ружинський» та врахування динаміки його економічного зростання, важливо оцінити швидкість повернення витрачених інвестиційних ресурсів та умови ліквідності кооперативу. За результатами проведеного аналізу моделі кутової відносності векторів ліквідності та фінансової маневреності коштів СВК «Ружинський» за 2022 р. у відношенні до 2020 р. зазначимо: зростання рівня коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2022 р. до 2020 р. на 37,1 %; зростання рівня коефіцієнта швидкої ліквідності на 30,2 %; зростання рівня коефіцієнта проміжної ліквідності на 48,4 %; зростання рівня коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу на 38,5 % до абсолютного значення показника 0,198 од. в 2022 р.

Рівень частки оборотних коштів в 2022 р. до значення показника 2020 р. у активах СВК «Ружинський» зріс на 41,2 % та склав 0,671 од, що є досить високим рівнем з позиції функціональної належності оборотних коштів підприємства. Досить суттєво зріс рівень частки запасів в оборотних активах кооперативу в 2022 р. до порівняння 2020 р. на 72,2 % до значення показника 0,209 од. Негативною є динаміка зменшення рівня частки власних оборотних коштів у покритті активів кооперативу в 2022 р. до 2020 р. на 2,8 %.

Загальна вартість проектного обґрунтування складатиме 11708,0 тис грн за наступними елементами витрат: придбання фасувальної системної лінії МІЛПАК 6000 – 2086,5 тис грн; лінійної лінії розливу «FILLING PET» – 1952,3 тис грн; етикетувального апарату «SLEEVE» – 1522,4 тис грн; системи

комплексної мийки ZOFIRA – 50 7,7 тис грн; охолоджувального комплексу SUBZERO –773,0 тис грн; автомобіля рефрижератора DAF XF-105 –2194,6 тис грн. В комплекс проектного інвестиційного обґрунтування передбачено витрати: переобладнання виробничого приміщення – 1470 ,4 тис грн; пуско-налагоджувальні роботи – 456,5 тис грн; навчання та перекваліфікація персоналу – 144,1 тис грн; додаткові витрати (страхування ризиків) – 600,6 тис грн.

Загальна сума вартості використання кредитного ресурсу інвестиційного проекту 2024-2028 рр. складатиме 10431,8 тис грн; амортизаційні відрахування за інвестиційним проектом – 5840,3 тис грн; сума страхових платежів валютних ризиків при зростанні рівня інфляції – 2507,8 тис грн; страхові відшкодування умов реалізації інвестиційного проекту в системі подолання ризиків господарського характеру – 32975,2 тис грн. В розрізі господарських періодів реалізації інвестиційного проекту суми фінансових витрат складатимуть: 2024 р. – 8136,6 тис грн; 2025 р. – 7418,5 тис грн; 2026 р. – 6695,4 тис грн; 2027 р. – 5805,5 тис грн; 2028 р. – 4919,2 тис грн. Загальна вартість витратної частини інвестиційного проекту складатиме 69950,6 тис грн.

За дохідно-витратною частиною інвестиційного проекту протягом 2024-2028 рр.: відрахування податку на прибуток – 50352,3 тис грн; інфляційні втрати – 27942,2 тис грн; валовий прибуток – 128980,0 тис грн; вартість доходу від поліпшення якісних характеристик товарної продукції – 6721,2 тис грн; сукупний господарський ефект – 107759,1 тис грн. В розрізі періодів реалізації інвестиційного проекту за рівнем господарського ефекту: 2024 р. – 17650,7 тис грн; 2025 р. – 19415,7 тис грн; 2026 р. – 21357, тис грн; 2027 р. – 23493,0 тис грн; 2028 р. – 25842,3 тис грн. Загальна вартість дохідної частини інвестиційного проекту – 258482,5 тис грн; загальна вартість витратної частини інвестиційного проекту – 100371,2 тис грн. Рівень рентабельності інвестиційного проекту в 2024-2028 рр. реалізації – 92,3 %. Термін окупності інвестиційного проекту за оптимістичним сценарієм – 1,7 років (3 квартал 2025 р.); за песимістичним сценарієм – 2,8 років (3 квартал 2026 р.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bilyk V. Strategy formation of innovation-investment composition in the system of economic security. *East European Science Journal (Warsaw, Poland)*. 2017. № 10 (26). С. 36-40.
2. Kozyar N. O. Business basis of investment activity in the agricultural sector of Ukraine. *German International Journal of Modern Science*. 2021. № 4. P. 27-32.
3. Білик Р. С. Інвестиційний потенціал інноваційного розвитку національних економік та шляхи його модернізації. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 3. С. 18-28.
4. Голян В. А., Лучечко Ю. М., Гордійчук А. І., Шмаров Д. М. Комплексний розвиток сфери переробки сільськогосподарської сировини в контексті диверсифікації інвестиційних потоків в аграрний сектор. *Агросвіт*. 2020. № 9. С. 27-37.
5. Здреник В. С. Інвестиційний потенціал: сутність поняття та проблеми оцінки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. Вип. 1(1). С. 363-367.
6. Калетнік Г. М., Козяр Н. О. Стратегічні підходи до інвестування аграрного сектору України в сучасних умовах розвитку АПК. *Економіка АПК*. 2020. № 12. С. 81-89.
7. Каменична А. М. Неврегульовані питання фінансового забезпечення аграрного сектору економіки держави. *Економіка АПК*. 2019. №1. С. 104-111.
8. Кобеля З. І., Кутаренко Н. Я. Інвестиційний потенціал України в умовах фінансово-економічної кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С.32-37.
9. Козяр Н. О. Методичні підходи до оцінки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2019. № 16. С. 67-75.

10. Козяр Н. О. Організаційно-економічні засади функціонування інфраструктури інвестиційної діяльності в аграрному секторі України. *Інноваційна економіка*. 2020. № 7-8. С. 139-144.
11. Козяр Н. О. Особливості сільського господарства як об'єкту інвестування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С. 82-87.
12. Колодяжна І. В. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 9. С. 448-453.
13. Колотуха С.М. Сучасні умови розвитку земельних відносин та іпотечного кредитування аграрних підприємств. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 11(2). С. 98-104.
14. Коляденко С. В., Коляденко Д. Л. Землі України – природний потенціал забезпечення виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 12. С. 25-37.
15. Кушнір С. О. Інвестиції в сільськогосподарську галузь України: реалії та перспективи у зв'язку з відкриттям ринку землі. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 12. С. 63-68.
16. Линда А. С. Чинники формування інвестиційного клімату. *Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ*. 2017. Вип. 54. С. 264-267.
17. Лучечко Ю. М. Стимулювання нарощення потужностей у сфері переробки сільськогосподарської сировини: фінансово-інвестиційні аспекти. *Агросвіт*. 2020. №8. С. 136-142.
18. Мацибора Т. В. Оцінка інвестиційної привабливості продукції сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2019. № 1. С. 50-55.
19. Мельник В., Погріщук О. Інвестиційне забезпечення аграрного сектору: розширення можливостей для України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 3. С. 23-34.

20. Михайлов А. М. Фінансові інструменти формування інвестиційних ресурсів в аграрному секторі національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. *Економіка АПК*. 2019. № 3. С. 52-60.
21. Мостенська Т. Л., Юрій Е. О. Інвестиційні проекти, що пов'язані з реструктуризацією: управління в умовах невизначеності. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 4. С. 44-49.
22. Нагорний Є. О. Інвестиційний контролінг у фінансовому забезпеченні розвитку аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2016. № 18. С. 21-25.
23. Новак І. М. Наукові підходи до визначення рівноважного стану попиту та пропозиції на ринку інвестиційного капіталу для підприємств аграрного сектора економіки. *Агросвіт*. 2017. № 8. С. 48-53.
24. Однорог М. А. Модернізація інвестиційної політики сільськогосподарських підприємств агропромислового регіону на основі розробки комплексної програми по залученню інвестицій (на прикладі Київської області). *Економіка та управління АПК*. 2016. № 1-2. С. 55-59.
25. Пашенко Ю. Стан і перспективи функціонування ринку лізингових послуг у сільському господарстві. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. 2020. Vol. 6. № 2. С. 91-107.
26. Погрішук О. Б. Інвестиційне кредитування в системі інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектора. *Агросвіт*. 2017. № 21. С. 35-40.
27. Поліщук Н. В. Теоретико-методичні аспекти кредитування підприємств сільського господарства за умов сталого розвитку. *Бізнес навігатор*. 2019. Вип. 1(2). С. 126-129.
28. Польова О., М'яковська А. Оцінка ефективності управління власним капіталом підприємства. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 8. С. 27-34.
29. Помаз О. М. Сільське господарство України: виклики і перспективи. *Економічний форум*. 2018. № 1. С. 30-34.

30. Салогуб І. І. Кредитування аграрного виробництва: особливості, проблеми, напрями розвитку. *Підприємництво та інновації*. 2019. Вип. 9. С. 246-49-53.
31. Сірик З. Місцеве самоврядування та інвестиційні процеси: європейські процеси та вітчизняні реалії. *Ефективність державного управління*. 2018. № 4(49). С. 266-274.
32. Скидан О. В., Вітвіцький В. В. Теоретичні аспекти формування затратних чинників продуктивності аграрних підприємств. *Наукові горизонти*. 2019. № 3. С. 19-29.
33. Слободянюк Н. О. Інвестиції в аграрну сферу в системі інноваційного розвитку національної економіки. *Агросвіт*. 2016. № 22. С. 22-26.
34. Смалюх Я. Проблема залучення інвестицій в аграрний сектор економіки. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. 2017. № 24(1). С. 54-58.
35. Соколов М. О., Михайлов А. М. Формування інвестиційних ресурсів в економіці України в умовах глобалізації. *Економіка АПК*. 2017. № 12. С. 44-51.
36. Сорочка С. І. Моделі стимулювання інвестиційної діяльності. *Економіка та управління національним господарством*. 2017. № 11. С. 23-26.
37. Спаський Г. В. Інвестиційна діяльність у сільськогосподарських підприємствах Закарпатської області. *Економіка АПК*. 2018. № 7. С. 47-55.
38. Сукач О. М. Інвестиційний потенціал національної економіки. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. № 1. С. 37-44.
39. Тарасевич Н. В. Напрямок розвитку банківського кредитування сільського господарства в Україні. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 25. С. 179-182.
40. Ткаченко Т. П., Шевчук Н. А., Гончарук І. В. Напрями оптимізації інвестиційної діяльності підприємств. *Агросвіт*. 2018. № 7. С. 45-48.